

KÜRESELLEŞME VE SİNEMA

Burak Buyan*

ÖZET

Toplumsal yaşamın her alanında satırbaşı kelimesi haline gelen "küresel" ifadesi, kültürel anlamda kullanıldığında sanatçıları yakından ilgilendirmektedir. Bakış açısına ve ideolojilere göre zıt anlam taşıyabilen bu kavram neyi ifade etmektedir? Kültürün küreselleşmesi, arzu edilen bir durum mudur, yoksa kaçınılmaz bir son anlamına mı gelmektedir? Bu yazıda kültürlerarası iletişimde en etkin ve yaygın anlatım dili olan sinema ve küreselleşme olgusu üzerinde durulacak, sinemanın küreselleşmedeki rolü, küresel bir ifade aracı oluşu ve nihayetinde, içerik olarak, ne kadar küresel olabildiği irdelenecektir.

Anahtar sözcükler: globalleşme, küreselleşme, kültür, sinema

ABSTRACT

The word "global" which became the main topic in every aspect of social life, interests artists when it is used in the meaning of cultur. What is this signification which can be used in an opposite meaning, depending on the point of view and ideology? Is globalisation of culture a desire or is it an inevitable end. This article will focus on the role of cinema which is the most effective means of communication among cultures and in terms of globalisation. It will also emphasize the role of cinema in relation with globalisation in particular. Eventually it will focus on how global it is as far as content is concerned.

Keywords: globalisation, culture, cinema

GİRİŞ

Sinemanın icadından bu yana katettiği yol ve geldiği nokta göz önüne alındığında, başlangıçta seyirlik bir eğlence aracı olarak doğduğunu, zaman içinde küresel kitleye ulaşabilen etkileyici bir hikaye anlatma sanatına dönüştüğünü söylemek yanlış olmaz. Sinemanın sanat olduğu kadar ticari yönü kuvvetli bir endüstri olduğu da açıktır. Sanat disiplinleri içinde, teknoloji ve finansa en çok gereksinim duyanı yine sinemadır. Diğer bir deyişle, küresel bir sanat için küresel sermaye, en büyük destek konumuna gelmektedir. Burada sözü edilen kaynakların birtakım önkoşulları mevcuttur. Örneğin Eurimages ve

* Yrd.Doç.Burak Buyan, Beykent Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Sinema-Tv Bölümü, İstanbul, bbuyan@beykent.edu.tr

benzeri kurumlar, projenin Avrupa bağlantılı olması, çekim ekibinde Avrupa ülkelerinden sinemacıların çalıştırılması ya da filmin çekim sonrası aşamalarının Avrupa ülkelerinde gerçekleştirilmesi koşuluyla yapılara destek verebilmektedir. Filme finans sağlayabilmek amacıyla çeşitli kurumlardan destek alınabilmekte, ancak gerekli koşullar, senaryoyu da etkileyip filmin üç ayrı ülkede geçmesine neden olabilmektedir. Bu durumda, sanatçılar, kültürlerarası etkileşimi daha üretim aşamasında yaşamaya başlamaktadırlar.

Görülüyor ki, üretimde bir ortak yapımdan, çok uluslu, küresel bir yapıdan söz etmek mümkündür. Sinemayı diğer disiplinlerden ayıran önemli özelliklerinden biri de, kolektif bir sanat oluşudur. Sinemada bireysel üretimden söz etmek mümkün değildir. Bir resim tuvalinin altında sadece ressamın ismi ve tarih yazılı iken, sinema filminde çoğu izleyici için jenerikte akan onlarca ismi okumak oldukça zordur... Teknoloji, finans, sanatçı ve kültür (öykü, sanat, yaşam alışkanlıkları, gelenek,v.b.), sinemada küresel mozağin temel yapı taşlarını oluştururlar. Bu birlikteliğin yapıma boyut kazandırdığı tartışılmazdır.

Genişletecek olursak, bir ülkenin yapımcısı diğer ülke ya da ülkelerden ortak yapımcılar ile diğer bir ülkede farklı bir coğrafyaya ait hikayeyi anlatabilmektedir. Diğer taraftan, 300 sayfalık bir roman, en az 1 hafta kadar okunma süresine gereksinim duyarken, bir salonda toplanan 500 kişiye, 90 dakikada öykü aktarabilmek sinema diline özgüdür. Filmdeki diyalogların tercüme edilmesi halinde, diğer ülkelerdeki kitlelere kısa sürede ulaşabilmekte ve bunun için izleyicinin sadece rahat koltuklarda oturup perdeye bakması yeterli olabilmektedir. Özetle sinema, tüketimi zahmetsiz, iletimi kolay bir anlatım aracı olmuştur. Bu gelişmeler sonunda toplumların etkilenip, özendirilebileceğinin, onlara subjektif bilgi aktarılabilceğinin keşfedilmesi uzun sürmemiştir. Göz yanılmasına dayalı bu görsel-işitsel ortamda, farketirmeden bilinç altına bilgi gönderilebilmektedir. Sinema perdesindeki 1 saniyelik hareketli görüntü, 24 adet fotoğraf karesinden

oluşmaktadır. İçlerinden sadece 1 karenin belirgin bir ürünün logosu olması durumunda, ürüne ait bilgi, istem dışı olarak, gizlice algılanmış olacaktır. “1957 yılında market araştırmacısı James Vicary, sinema ekranında çok hızlı bir şekilde parlayan mesajların, insanların gıda üzerindeki tercihlerini etkilediğini belirtmiştir. Ve ilk olarak “bilinçaltı reklam” (subliminal advertisement) tanımlamasını kullanmıştır. Vicary, yaptığı araştırmada takistoskop adı verilen cihazla filmlerin arasına “Coca Cola İç” , “Patlamış Mısır Ye” mesajları yerleştirmiştir. Bu mesajlar saniyenin 1/3000 kadar kısa bir sürede görünüyor ve her 5 saniyede bir tekrarlanıyordu. Bu filmin arkasından New Jersey’deki Cola satışlarının % 18.1 ile % 57.5 arasında arttığı gözlemlenmiştir. (Teber,2007:1)

Günümüzde, kimi televizyon dizilerinin ve sinema filmlerinin başlangıcında, “izleyeceğiniz filmde sanal reklam uygulaması yapılmaktadır” ibaresi ile karşılaşmaktayız. Bu, birtakım marka ya da ürünlerin, seyirci ile buluşturulması anlamına gelmekte ve “ürün yerleştirme” olarak adlandırılmaktadır. “Temelde, reklam amaçlı bir uygulama olan ürün yerleştirme, reklam veren firmanın ürün ya da hizmetlerini belirli bir bedel karşılığında iletişim ortamlarında görünür kıldığı bir ortaklığı ifade etmektedir.”(Gürel-Alem,2005,137)

Görülüyor ki sinema hikaye anlatırken alt metinlerde açıkça, teknik olarak da gizlice etkilemede bulunabilmektedir.

"İletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklar, hayatı her geçen gün biraz daha kolaylaştırırken, dünya ekonomisi de küresel anlamda büyümekte ve insanlar arasındaki tüketim artmaktadır. Küresel kültür bağlamında, medyanın ve şirketlerin birbirleriyle olan çıkar ilişkileri, tam anlamıyla bir zincir oluşturmuştur. Bu zincirin devamını sağlamak için, “küresel kültür” adı altında, insanları her geçen gün biraz daha fazla etkilemekte ve yönlendirmektedir." (Ilgaz,2001:1)

Buraya kadar kullanılan "küresel" sözcüğü, metin içerisinde "dünya geneline ait, evrensel" anlamındadır. Şimdi küçük bir ekleme ile büyük tartışmalara yol açan derin bir kavramı konumuza dahil edeceğiz.

Küreselleşme:

Ansiklopedilere başvurduğumuzda, küreselleşme, ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve ekolojik açılardan global bütünleşmenin, entegrasyon ve dayanışmanın artması anlamına gelmektedir. "Küreselleşme, dünya ölçeğinde, ekonomik, siyasal ve kültürel bütünleşme, fikirlerin, teknolojilerin küresel düzeyde kullanılması, sermaye dolaşımının evrenselleşmesi, ulus devlet sınırlarını aşan yeni ilişki ve etkileşim biçimlerinin ortaya çıkması, mekanların yakınlaşması, dünyanın küçülmesi, sınırsız rekabet, serbest dolaşım, pazarın dünya ölçeğinde büyümesi ve ulusal sınırların dışına çıkması, kısaca dünyanın tek pazar haline gelmesidir."(Balay,2004:62)

"Küreselleşme süreci, yandaşları ve karşıtları tarafından çok farklı biçimlerde yorumlanmaktadır. Kimi düşünürler, küreselleşmeyi kapitalizmin yeni adı olarak değerlendirirken, kimileri de daha hızlı büyüme, yükselen yaşam standartları, yeni fırsatlar, bilginin ve teknolojinin daha hızlı dolanımı şeklinde algılamaktadırlar."(Zeren,2006:640)

Sözcük pozitif ve yapıcı yönüyle kulağa hoş geliyor iken olumsuz anlamda kullanılmasına sebep olan ilk bakışta ekonomik kısmı olsa gerek. "Teknolojik gelişmeye, özellikle iletişim teknolojisindeki hızlı ilerlemelere bağlı olarak, toplumların sosyal ve kültürel yapılarının da, olumlu ya da olumsuz bir biçimde dönüşüme uğradıkları görülmektedir. Batı kültürü ile yerel kültürlerin etkileşimini sağlayan bir sürecin sonucunda, hangi kültürlerin kazançlı çıkacağı şimdiden kestirilemezse de, başlangıç için, iletişim olanaklarından sonuna kadar yararlanabilen Batı kültürünün diğer kültürler karşısındaki başat konumunu güçlendirdiği söylenebilir. Ekonomik, politik ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle kitle iletişim araçları üzerindeki devlet denetiminin

azalması, bu araçların ticari amaçlarla çok geniş alanlara ulaşmalarını hızlandırmıştır. Küresel kitle iletişimin bir sonucu olarak da, yerel kültürlerin evrensel bir kültüre doğru dönüşüme uğramaları kaçınılmaz olmaktadır." (Köse, 2003:12)

Ekonomik alanda uluslararası işbirliği, paylaşım ve destek, son derece yararlı görünürken, buna karşılık, tek tip kültürün egemen olarak dayatılması noktasında beklentiler farklılaşmaktadır. Dünyanın kültürel zenginliğinin küreye yayılıp tanıtılması yerine, ekonomik gücü olan tekil kültürün dünya üzerinde standartlaştırılması söz konusudur; çünkü ardından bu kültüre ait ürünlerin pazarlanması gündeme gelecektir. Ürettiğiniz malı ülke sınırları dışına çıkarıp küresel pazara sunmaya ne dersiniz?

"Küreselleşme tekil şirketler tarafından pazarlanan malların, tüketim üzerine kurulmuş ikonlaştırılmasıdır. Müzik, sinema ve sanat tüketilebilir mallardır. Yeterince reklamını yaparsanız her şeyi satabilirsiniz." (Akman, 2005:1)

Küreselleşme kavramı, ekonomi ve siyaset çevrelerinde, çeşitli alanlarda, birçok olumlu yönü ile varolurken, özellikle tüketim ekonomisini benimsemeyen çevrelerde tamamen olumsuz anlamda kullanılmaktadır. Konu kültür ve sanata geldiğinde ise, sanatın biricikliği, ait olduğu coğrafya ve kültürü yansıması söz konusudur. Elbette, etkileşim, çeşitleme, gönderme ve ortak dil, sanatın vazgeçilmezleri arasında olacaktır; ancak standart baskın bir kültürden ve kalıplara sokulmuş bir sanattan dünya genelinde bahsetmek ne kadar mümkün olabilir? Şüphesiz, içinde bulunduğumuz yüzyılda hiçbir kavram gerçekçi olarak ekonomiden bağımsız değerlendirilemez. Ekonomik güç, varolabilmenin ve hükmedebilmenin temel şartı haline gelmiştir. Sonuçta, her hamle, ekonomiye hizmeti dahilinde değerlendirilir olmuştur: "Küreselleşmenin ekonomik ayağı, uluslararası sermayenin egemenliğine işaret etmektedir. Bu egemenlik, bütün ülkeleri, örneğin Birleşik Amerika'yı da aşan bir biçimde gelişmiştir. Kendi mantığı içinde, sermaye ve onun simgesi olan marka bazında dünyayı, tüketiciyi ve tüm insanları yönlendirmektedir.

Ekonomik olarak uluslararası sermayenin egemenliği, bir yandan günlük yaşam açısından dünyayı "birörnekleştirirken", öte yandan, ekonomik verimliliğin, yani üretim verimliliğinin, dünya ekonomisindeki en belirleyici ölçüt olarak ortaya çıkmasına yol açmıştır. Böylece, gittikçe bütünleşen dünya ekonomisindeki rekabetin belirleyici sonucu, üretim verimliliği kavramına bağlanmıştır." (Kongar, 1997:1)

Kültürel dayatmadan ve buna bağlı tüketimin körüklenmesinden söz edilirken Amerikan sinemasının karşı konması zor endüstriyel gücü olan Hollywood'un küreselleşmedeki rolünü görmezden gelemeyiz. Peki kültürüyle, yaşamıyla adı gibi olan "Yeni Dünya"nın kültürel ve yaşamsal altyapıya sahip, tarihi geçmişi olana kendi gerçeklerini sunabilmesi nasıl mümkün olmaktadır? "II. Dünya Savaşı'nın ardından kitle-insan örgütlenmesine karşı gelişen bireyselleşme vurgusu, günümüzde başlı başına bir sorun haline gelmiştir. Bahsini ettiğimiz Hollywood ideolojisi de, bu bireyselleşmeyi artırmaya yönelik hareket etmektedir. İnsanlar bireyselleştikçe toplumsal olaylara kapalı bir yaşam tarzı oluşmakta ve kolektivist bir yaşamın önü tıkanmaktadır. Peki Hollywood'un bu tarzının ne zararı vardır? Böyle bir tarz, sadece klasik anti-empyralist anlayışla Amerika karşıtı olunması gerektiği için değil, sanatsal ve dolayısıyla ideolojik açıdan belirli bir anlayışın dayatılması yanlış olduğu için zararlıdır. Sanatsal filmler yaptığı iddiasıyla ortaya çıkan Avrupa sineması, karşı-sinema ya da üçüncü sinema, farklı sesler vermeye çalışmaktadır; ancak bu durum gözardı edilmektedir." (Ünal, 2007:1)

"Orta Afrika köy toplumlarını araştıran bir sosyolog, gözlerden uzak ve dış dünyadan yalıtılmış olduğuna inandığı bir yöredeki toplumun eğlencesinin, 'Basic Instinct' filminin topluca videoda seyredilmesinden başka birşey olmadığını gördüğünde şaşırmıştır. Bu durum, filmin Londra sinemalarından önce ücra bir bölgede seyredilişini, küreselleşme kavramı ve olgusu ile açıklamak açısından benzersiz bir örnek oluşturmaktadır ve aynı zamanda

Amerikan film endüstrisinin bir anlamda yaygın küresel, kültürel etkisini de doğrulamaktadır.” (Turan-Aykoç,2002:141)

Diğer sanat dalları arasında sinema, finans konusunda en önde geleni ve en yüksek rakamlara sahip olanıdır. Dolayısıyla, küresel sermayenin ve pazarın en güçlü aracı haline gelmektedir. Diğer taraftan, iletişim araçlarının gelişimi ve sayısal teknoloji, görsel-ışitsel alanda ekonomik bakımdan güçlü olmayan kültürlerle de kendini ifade edebilme imkanı vermiştir. Sayısal teknoloji sayesinde, büyük stüdyolara gereksinim duyulmadan film üretilebilmekte ve dağıtımı yine sayısal ortamda yapılabilmektedir. Üretim maliyetlerinin aşağı çekilmesiyle, dünya pazarında olmasa da çeşitli festivaller aracılığıyla farklı kültürlerin buluşması söz konusudur. Kaldı ki bu tür yapımlar, pazarın geneline hakim olan ideolojinin hedeflerini amaçlamamaktadır. İnsan ve yaşam temelinde anlatılan hikayeler, işaret edilen sosyal olgular ve toplumsal gerçekler, elbette izleyiciyi salt eğlendirme amacıyla değildirler. Böylece, nispeten az da olsa, tüketici, kendine tek yönlü pompalanan kültüre alternatif bir seçim yapabilme şansına sahip olabilmıştır.

"Avrupa sineması ise, son yıllarda, ne içerik de ne de öz olarak yenilik getirememektedir. 90'ların sonunda Dogma akımıyla farklı bir yere oturan Danimarka sinemasını bir yana bırakırsak, İtalya'da Ferzan Özpetek sineması, Almanya'da başını Fatih Akın'ın çektiği, Neco Çelik'ten Yüksel Yavuz'a Batı metropol toplumunun sorunlarını işleyen yeni Türk sinemacılar, özellikle Fransa ve Almanya'da çalışma fırsatı yakalayan Afrika, Latin Amerika ve Ortadoğu kökenli sinemacılar ve ortak yapımlar, Avrupa'dan gelen kayda değer filmlerin kaynağını oluşturmaktadır." (Kömürçüoğlu, 2005:102)

Müzikte de olduğu gibi, farklı kültürlerin biraraya gelerek üretmesi, kendi kültürleri ile bir başka kültürü yorumlamaları, paylaşımları ve senteze ulaşmaları, sanatın gerçek anlamda küreselleşmesi adına oldukça önemlidir; ancak bu tür bir küreselleşmenin büyük sermaye guruplarına bir yararı bulunmadığı gibi, yerel kültürün önemini ve değerini ortaya çıkarması

açısından oturtulmak istenen sistemi baltalayıcı etkisi de vardır. Halbuki sanatın kültürler arasında arabuluculuk, sorunları yansıtmaya, kaygıları dile getirme, ortak yönleri belirleme gibi ciddi sorumlulukları da vardır. Ayrıca kültürlerin belirli coğrafyalara özgü, uzun zaman içinde yerleşmiş değerleri, gelenekleri vardır. Bu değerler kısa sürede yenileri ile kolayca değiştirilemezler. Her türlü değişim, belirli bir sindirim süresine gereksinim duyar. Kültür bir yana, uzun zaman dilimlerine bölünerek, büyük hazırlıklarla ve ciddi kriterlerle kurulan "Avrupa Birliği", ortak para birimine geçerken büyük sorunlar yaşamış ve bu sorunlar kültürel olarak birbirine yakın görünen ülkelerde bile çeşitlilik göstermiştir. Yaşam standartları önemli ölçüde değişmiştir. Görülüyor ki küresel olmasa da, dünyanın belirli bir bölgesinde para birimini bile tektipleştirmek kolay değildir. Birlik içinde bunu reddeden İngiltere gibi ülkeler mevcuttur. Özünde, tek tip bir elbiseyi dünyadaki tüm insanlara giydirmeye çalışmanın çok anlamlı olacağından söz etmek mümkün değildir. Kültürel zenginlik çeşitlilikte gizlidir. Bu çeşitliliğin korunması, diğer nesillere ve kültürlere aktarılması gerekmektedir. Bir başka deyişle, tek yönlü kültür, tek boyutu ifade etmektedir. Derinlik kazanmak için çok kültürlü yaşama gereksinim vardır. Farklı medeniyetlerin kültür alışverişinde bulunabilmesi, belirli alt yapının paylaşılmasıyla mümkün olabilecektir. Yerel bir filmin okumasını yaparken, içinden geldiği kültür kodlarının bilinmesi gerekecek ve film bu kodların bir kısmını deşifre edecektir: "Sinema filmlerinin üretildikleri ortamın kültürel, politik ve toplumsal koşullarından etkilendiği ortadadır. Filmlerin ortak özelliklerini oluşturan öğelerin çoğunun mantıklı nedenleri vardır. Bu bileşenler, raslantısal bir biçimde yan yana gelmezler. Bir kez daha yinelemek gerekirse, bir ülke sinemasını incelerkenki en önemli zorluk, üretilen örneklerin her türlü toplumsal, ekonomik, sosyal ve tarihsel değişken gözönüne alınarak değerlendirilmesi gerekliliğidir" (Kirel, 2007:375)

Örnek alınası şekilde yansıtılan erdemli kültürün sanatı, en doğru, en iyi, en güzel, en gelişmiş olarak kabul edilip geri kalan görmezden gelindiğinde, varılan nokta, tek boyutluluktur. Asırların birikimi ile oluşmuş kültür mozaiği bir kenara bırakılıp, spekülatif anlamda genel geçer olan tercih edilirse, sanat da bundan etkilenip sonun başlangıcına erişmiş olacaktır. Diğer kültürlerden beslenmeyen, tek renk ve tek düze bir yaratı anlayışı, her ne kadar çeşitlense de bir süre sonra kendini tüketecektir. Akraba evliliği benzeri istenmeyen durumları görebilmek için doğaya bakmak yeterli olacaktır. Çıkmaza giren üretim, yeniden yapılanma için, bu sefer daha uç kültürlerle sarılmak ve sahneye egzotik kıyafetlerle çıkmak zorunda kalacaktır.

"Küreselleşme... Tek kültüre, tek güce yönelim sonunda Avrupa sinemasını çökertti. Kitle iletişim araçlarının hızlı devrimi, medya ve internet ile ters köşeye yattığımız dezenformasyon çağı, felsefeyi ve düşünürleri tüketti. Çocuklar ve gençler, Amerika etkisinde medya ninnileri ile büyütülmeye başlandı. Yazarlar, şairler bile medya yıldızlığına soyunmadan seslerini duyuramaz oldular. Kişiler ya da sorunlar değil, rakamlar konuşuldu.. Bütün bunlar birdenbire de değil, yavaş yavaş oldu. Sonuçta, Avrupa sineması son 10 yılda çöküş sürecine girdi. Avrupa Birliği ülkeleri, bu yozlaşma ve küreselleşme çağında çok kültürlü yaşama olanak tanırılsa, bir kültür mozayikine şans verirlerse, ki içinde Türkiye önemli yer tutacaktır, önümüzdeki 10 yılı kurtarabilirler." (Bardakçı, 2004:1)

Yerelleşme:

Bu noktada, karşı kavramdan söz etmemiz gerekir: Yerelleşme. Aslında yerel kültür, zaten var olanı ifade etmektedir; ancak yerelleşme denildiğinde, kaybetmemek adına kültüre sahip çıkma anlaşılmalıdır. Yoksa küreselleşme mantığıyla tek doğru ve erdemli olanı yerel kültürdür, diğerlerinin geçerliliği yoktur düşüncesi içe kapanma anlamına gelecektir. Toplumsal yaşam, diğerlerinin hak ve hukukuna saygı ile mümkündür. Toplumlar arası ilişkide, kültürlere saygı birinci planda gelmelidir. Çıkar çatışması söz konusu

olduğunda, herşeyin gözden çıkarılabildiği bir dönemde yaşıyoruz. Hatta bu durumu "medeniyetler çatışması" diye yanlış olarak niteleyebiliyoruz.

Kültüre sahip çıkmak, başta onu paylaşmak ile mümkün olabilir. Kültürü evrensel dili kullanarak küresel platforma taşımak, onu dünya ile paylaşmak, gerçek anlamda küreselleştirmek için akılcı bir yöntem olsa gerek. Evrensel anlatım araçlarını kullanırken, kültüre ait dil yapısının oluşumu da sanatsal açıdan önem taşımaktadır. Yerel dil yapısının (usul) oluşumu, çoğunlukla doğal, içgüdüselidir. Konuşma dilinden örnekleyecek olursak, aynı dilin konuşulduğu bir ülkede kuzeyden güneye, doğudan batıya lehçe farkı vardır. Bu farkı o dilin içinde yaşamayan diğer kültürlerin ayırדתmesi mümkün değildir. Film dilinde de benzer durum söz konusudur. Hızlı kurgulanmış birçok plan da, durağan tek bir plan da aynı sahneyi anlatmada kullanılabilir. Farklı olan anlatım yöntemidir. Kameranın konumu, çekim açısı, çerçeveleme, ön plan-orta plan-arka plan, ışık tasarımı, o kültüre ait film dilinin kodları ile yüküldür.

"Hollywood'un algı evrenlerine dayattığı verili konvansiyonel sinema dilinin karşısında, yerel sinema dilleri yaratma olanağımız vardır. En bilinen örneklerden biri, kamera devinimlerinin Ortadoğu ve Doğu toplumlarının sinematografik ürünlerinde genellikle sağdan sola, Batılı toplumların ürünlerinde ise genellikle soldan sağa doğru gerçekleştiriliyor olmasıdır. Yazı kültüründen kaynaklanan bu görsel gramer unsuru, sinemacı tarafından ister bilinçli üretilsin isterse bilinçsiz, içinde yaşadığı toplumun bakış biçiminin bir yansımasıdır." (Kutay,2007:1)

Sonuç:

Küreselleşme, ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel, politik ve ekolojik yönleri olan çok boyutlu bir kavramdır. Dolayısıyla tek bir kavram olarak değil, ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Küreselleşme bir yönü ile olumlu gelişmelere sahne olurken, diğer yönü için aynı durum geçerli olmayabilir. Yadsınamayacak olan ise, küreselleşmeyi her yönünü ayrı ayrı

değerlendirirken ekonomik kısmından bağımsız tutamayacağımızdır. Diğer bir deyişle, küresel ekonomi, diğer unsurlar üzerinde önemli ve etkin bir rol oynamaktadır. Doğal olarak ödünler verilmesi ve bazı değerlerin yitilmesi söz konusudur. Kültürün küreselleşmesi, kültürlerin paylaşılması, uluslararası platforma taşınması yerine, tek taraflı kültürün dayatılarak tüketimi körükleyici araç haline getirilmesi anlamındadır.

“Filmlerin yapılışı, filmlerin popülerleştirdiği dünya görüşü ve ilişki tarzları popülerin doğasını anlamada temel göstergelerdir. Bu göstergeler uluslararasılaşmış sinema sektörünün parçası olduğu küresel pazarın mal, hizmet, çıkar ve biliş satışının güçlü parçalarıdır.”(Erdoğan,2004:57)

Sinema, kültürlerin önde gelen temsilcilerindedir. Doğru kullanıldığında kültürlerin iletilmesi için etkin bir araçtır. Çok katılımcılı bir sanat oluşu, onu bireysellikten uzaklaştırır ve ortak yapım imkanı verir. Ortak yapım kültürlerarası olduğunda, sinemanın üretim aşamasında küresel boyutu ortaya çıkar ve yapıta derinlik kazandırır. Ayrıca, sinema filmleri, içinde buldukları coğrafyanın kültürünü temsil eden ürünlerdir. Örneğin, İzmir’de geçen bir hikaye, o bölgenin iklimini, yaşam alışkanlıklarını, yeme-içme kültürünü yansıtır. Berlin’de yaşayan bir Türk’ün hikayesi ise, o coğrafyada yaşayan farklı bir kültüre ait olacaktır. Diğer taraftan, finans bağlamında, küresel kaynaklardan destek alınabilmektedir.

Görülüyor ki, sinema, öyküsünü (senaryo),(konu) farklı bölgelerden seçebilir, küresel hikayelerden yola çıkabilir, gerekli ekonomik desteği farklı ülkelerdeki kuruluşlardan sağlayabilir, çekim ekibini ve oyuncu kadrosunu çeşitli ülkelerin sinemacılarından oluşturabilir. Çekim mekanını seçerken de özgürdür. Sözgelimi, oriental bir vaha sahnesini Arizona çöllerinde çekebilir ya da platoda oluşturabilir. Çekim sonrası işlemler için ise, bir başka ülkenin laboratuvarlarını tercih edebilir. Sıra gösterime geldiğinde, film dünya pazarındaki film dağıtımcılarına sunulur, çeşitli ülkelerdeki festivaller aracılığıyla seyirci ile buluşturulur. Bu noktada, sinemanın küresel bir sanat

olduğunu söyleyebiliriz. Sanatın küreselleşmesi söz konusu olduğunda, kültürlerin dünya platformuna taşınabilmesi için, onun küresel bir vitrin olduğunu kabul edebiliriz; tüketimi pompalamak adına, kültürel çıkartma yapmak amacıyla, küresel sermaye tarafından kullanıldığını görebiliriz. Bu küresel oluşum içinde, her ne sebeple olursa olsun, her ne amaca hizmet ederse etsin, sanat ürününün biricikliği ve özgünlüğü tartışılmazdır. İçerik olarak, sinemanın küreselleşmesinden bahsetmek mümkün değildir.

KAYNAKÇA

1-(İlgaz, Ceyda, "İletişim teknolojisindeki gelişmelerin küreselleşme süreci içerisindeki yeri ve önemi", 4. Boyut, İst. Üniv. ilk sayı, [http://www.istanbul.edu.tr/4.boyut/ilksayi/iletisimtek.. cilgaz.html](http://www.istanbul.edu.tr/4.boyut/ilksayi/iletisimtek..cilgaz.html)) 19.04.2007, 11:14

2(<<http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCreselle%C5%9Fme>>) 19.04.2007, 14:04

3-(Köse, Ömer, *Küreselleşme Sürecinde Devletin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü*, Sayıştay Dergisi, s:12, sayı:49, Nisan-Haziran 2003) 18.04.2007, 15:12

4-(Akman, Ebru, "Küreselleşme Üzerine Notlar-1", 27.02.2005, <http://yorumlayanlar.com/2007/02/05/barizi-ibraz-kuresellesme-uzerine-notlar-i/>) 19.04.2007-18:06

5-(Kongar, Emre, "Küreselleşme ve Kültürel Farklılıklar Çerçevesinde Ulusal Kültür", 16.05.1997, Ankara, http://www.kongar.org/makaleler/mak_ku.php) 20.04.2007, 21:10

6-(Ünal, Hilmi Atıl, "Sinema ve Hakim İdeoloji", <http://my.opera.com/Kalender/blog/2007/04/04/sanatsinema-ve-hakim-ideoloji>,) 04.04.2007-14:30

7-(Kömürçüoğlu, Çiğdem, "Sinema Devrime Gidiyor", *Tempo Dergisi*, 28.12.2005) 19.04.2007, 22:55

- 8-**(Kirel, Serpil, "İran'da Sinema", Üçüncü Sinema ve Üçüncü Dünya Sineması, Şubat2007,s.375)
- 9-**(Bardakçı, Barış, "Çöküşün Asıl Nedeni", Akşam Gazetesi, Aralık 2004, <http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2004/12/12/pazar/pazar8.html>) 18.04.2007,:12:03
- 10-**(Kutay, Uğur, "Küresel Akla Karşı Yerel Sinema Dilleri", <http://ugurkutay.tripod.com/home/id1.html>)18.04.2007,14:08
- 11-**(Teber, Mehmet, "Filmlerde Bilinçaltı Mesajı", Ocak 2007, <http://www.zehirliok.com/konu/filmlerde-bilincalti-mesaji.html>) 04,06,2007, 17:03
- 12-**(Gürel, Emet-Alem, Jale, "Kurgusal Ürün Yerleştirme", Gazi Üniversitesi. İletişim Dergisi , 2005/20,s 137)
- 13-**(Balay, Refik, "Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim", Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi,2004/37,s 62)
- 14-**(Zeren, Gülbin, "Bilgi Çağı ve Küreselleşme Sürecinde Sanat Eğitimi Kimliği Sorunsalı", Kastamonu Eğitim Dergisi, Ekim 2006/14,s 640)
- 15-**(Turan, Sibel-Aykoç, Emre, "Küreselleşme: Dünü, Bugünü, Yarını", Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi,2002/2,s 141)
- 16-**(Erdoğan, İrfan, "Popüler Kültürün Ne Olduğu Üzerine", Eğitim dergisi, Kasım 2004/57)
- 17-**(Tomlinson, John, "Küreselleşme ve Kültür", Ayrıntı yayınları,2004,s 26)